

УДК 581.95 (477.53)

<https://doi.org/10.33989/2021.7.2.261534>

Д.А. Давидов¹, Л.М. Гомля²

¹Інститут ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України

вул. Терещенківська, 2, Київ, 01004, Україна

tovarystwo@gmail.com

²Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

вул. Остроградського, 2, Полтава, 36003, Україна

gomyalm@ukr.net

ORCID 0000-0003-3217-071X

ORCID 0000-0002-0462-9338

БОТАНІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА НОВИХ ПЕРСПЕКТИВНИХ ОБ'ЄКТІВ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ У МЕЖАХ ПОЛТАВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Стаття містить стислий ботанічний опис трьох нових пропонованих об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення – ландшафтних заказників «Жуківський» і «Бугаївський» та ботанічного заказника «Косточки». Ці території є одними з найцінніших осередків природної рослинності у межах Полтавської міської громади, а їхнє створення дозволить забезпечити охороною локалітети шістьох видів з «Червоної книги України» (*Colchicum versicolor* Ker Gawl., *Crocus reticulatus* Steven ex Adam, *Tulipa quercetorum* Klokov & Zoz, *Stipa capillata* L., *Adonis vernalis* L., *Astragalus dasyanthus* Pall.), 22 регіонально рідкісних на території Полтавської області видів судинних рослин (*Veratrum nigrum* L., *Iris aphylla* L., *Bellevalia speciosa* Woronow, *Hyacinthella leucophaea* (K. Koch) Schur, *Muscari neglectum* Guss. ex Ten., *Scilla siberica* Haw., *Convallaria majalis* L., *Aegilops cylindrica* Host, *Aconitum lasiostomum* Rchb. ex Besser, *Clematis integrifolia* L., *Lathyrus pannonicus* (Jacq.) Garcke, *Oxytropis pilosa* (L.) DC., *Prunus avium* (L.) L., *P. fruticosa* Pall., *Rosa chrshanovskii* Dubovik, *Dianthus eugeniae* Kleopow, *Asyneuma canescens* (Waldst. & Kit.) Griseb. & Schenk, *Campanula persicifolia* L., *Aster bessarabicus* Bernh. ex Rchb., *Cota tinctoria* (L.) J. Gay, *Jurinea multiflora* (L.) B. Fedtsch., *Valeriana officinalis* L.) та трьох раритетних асоціацій степової рослинності (*Stipetum capillatae purum*, *Stipetum (capillatae) festucosum* (valesiaca), *S. koeleriosum (macranthae)*), які належать до однієї формації і охороняються згідно з «Зеленою книгою України». Для кожного пропонованого об'єкта зазначено розташування, площу, основні типи рослинності, кількість рідкісних видів та угруповань.

Ключові слова: фіторізноманітність; охорона; пропоновані заказники; Полтавський район.

Вступ. Вивчення та розроблення наукових засад збереження біорізноманітності на рівнях окремих територіальних громад в Україні поки що лише започатковується (Давидов, & Гомля, 2021; Куземко, Куцоконь, & Василюк, 2021), однак є перспективним з огляду на поступове розширення повноважень місцевих органів влади у нашій країні після реформи децентралізації, розпочатої у 2014 році. Дослідження біологічної різноманітності на усіх рівнях його організації нині є одним з пріоритетних напрямків розвитку біологічних досліджень, а збереження його для нащадків має надзвичайно важливе значення з огляду на суттєві зміни природних ландшафтів, викликане як прямою (рубання лісів, розорювання, пожежі), так і опосередкованою (розповсюдження чужорідних організмів, кліматогенні зміни) діяльністю людини.

Ця публікація є продовженням нашої попередньої праці (Давидов, & Гомля, 2021), в якій наведено анотований перелік судинних рослин, зафіксованих авторами у 2006–2021 рр. на території Полтавської міської територіальної громади. **Мета цієї роботи** – охарактеризувати три найцінніші у ботанічному аспекті території з природною рослинністю, які були нами виявлені під час складання зазначеного вище інвентаризаційного переліку. На нашу думку, ці ділянки цілком заслуговують на охорону шляхом оголошення їх об'єктами природно-заповідного фонду України і можуть стати у майбутньому полігонами для детальніших дослі-

джень (як ботанічних, уключаючи біологічні, ліхенологічні, мікологічні, так і зоологічних, у тому числі ентомологічних, орнітологічних, малакологічних та ін.) на території Полтавської міської громади.

Матеріали та методи. Польові дослідження на території Полтавської міської громади загалом проводилися авторами у 2006–2021 рр. Безпосередньо території проєктованих заказників детально вивчалися у травні–серпні 2007 р., березні–травні і вересні 2008 р., квітні і липні 2009 р., квітні і червні 2010 р., травні 2011 р., червні 2014 р., травні і серпні 2015 р., липні–серпні 2018 р. і березні 2021 р. Під час усіх експедиційних виїздів склалися списки зафіксованих видів рослин, частину видів фотографували і гербаризували. Відповідні гербарні зразки зберігаються у гербаріях Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка (PWU) та Інституту ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України (KW). Для кожного пропонованого для охорони об'єкту нижче вказані розташування (у тому числі межі на супутниковому знімку у ресурсі Google Maps), площа, стисла характеристика рослинного покриву, кількість рідкісних видів, уключених до «Червоної книги України» (далі у тексті – ЧКУ; Дідух, 2009), списку регіонально рідкісних видів на території Полтавської області (Андрієнко, & Перегрим, 2012), угруповань з «Зеленої книги України» (далі у тексті – ЗКУ; Дідух, 2009). Частина результатів цих досліджень була також опублікована у двох інших наших працях, перша з яких (Гомля, & Давидов, 2008) містить дані щодо поширення окремих рідкісних видів на пропонованих тут для охорони територіях під час опрацювання матеріалів 2007–2008 рр., а друга (Davydov, & Gomlya, 2020) – зведені списки видів судинних рослин, знайдених у степових угрупованнях цих територій.

Результати та обговорення. На основі аналізу матеріалів власних ботанічних досліджень та численних літературних джерел у межах Полтавської міської територіальної громади виділено три території з найвищими показниками флористичного і фітоценотичного різноманіття та значною участю рідкісних видів судинних рослин. Їхня детальна ботанічна характеристика подана нижче, ми пропонуємо надати їм статус заказників місцевого значення.

Проектований ландшафтний заказник місцевого значення «Жуківський». Розташований у північній частині Полтавської міської громади біля населених пунктів Жуки, Бричківка і Зорівка. Є цінним комплексом природної рослинності у верхів'ях річки Полузір'я. Загальна площа – 440,6 га. Пропонований об'єкт з огляду на значну трансформованість унаслідок розорювання долини річки має кластерний характер і складається з двох лісових масивів та трьох комплексів степових схилів долини та прилеглих до них балок (рис. 1).

Лісова рослинність об'єкту представлена угрупованнями типових для Лівобережного Лісостепу гостролистокленово-звичайнодубових (*Acereto (platanoiditis)–Querceta (roboris)*) і серцелистопилово-гостролистокленово-звичайнодубових (*Tilieto (cordatae)–Acereto (platanoiditis)–Querceta (roboris)*) лісів з домінуванням у травостойі *Aegopodium podagraria* L., *Rabellera holostea* (L.) M.T. Sharples & E.A. Tripp (= *Stellaria holostea* L.) і *Carex pilosa* Scop. До характерних видів трав'яного ярусу належать *Asarum europaeum* L., *Pulmonaria obscura* Dumort., *Viola mirabilis* L., *Mercurialis perennis* L., *Lamium maculatum* L., *Geum urbanum* L., *Scutellaria altissima* L. тощо. Серед рідкісних видів у значній кількості трапляються *Tulipa quercetorum* Klokov & Zoz (ЧКУ) і *Scilla siberica* Haw. (регіонально рідкісний вид). У лісі біля села Бричківки також зафіксовано дві особини регіонально рідкісного виду *Prunus avium* (L.) L. (= *Cerasus avium* (L.) Moench), з огляду на їхній вік (40–50 років) ми вважаємо їх такими, що мають автохтонне походження.

Найбільшу цінність на території, яка пропонується для охорони, має степова рослинність, представлена угрупованнями різнотравно-лучних і різнотравно-злаково-ковилових степів, які належать до формацій *Stipeta capillatae* (ЗКУ, зокрема асоціації *Stipetum capillatae purum* і *Stipetum (capillatae) festucosum (valesiacaе)*), *Koelerieta macranthae* (= *Koelerieta cristatae*), *Festuceta valesiacaе*, *Poeta angustifoliae*, *Thinopyreta intermediae* (= *Elytrigietta intermediae*). Вони займають середні та верхні частини схилів балок і долини р. Полузір'я. Угруповання

Рис. 1. Межі пропонуваного ландшафтного заказника «Жуківський» на супутниковій карті Google

формації *Stipeta capillatae*, які мають національну фітосозологічну значущість, зафіксовані нами в усіх трьох кластерах степової рослинності заказника. У нижніх частинах схилів переважає рослинність степів і остепнених лук, які належать до формацій *Cariceta praecocis*, *Calamagrostideta epigejoris*, *Elymeta repentis* (= *Elytrigieta repentis*), *Brometa inermis* (= *Bromopsideta inermis*). Незначні площі також займає чагарникова рослинність, представлена групами кущів *Prunus spinosa* L., *Crataegus rhipidophylla* Gand. і різними видами *Rosa* L., а також нітрофільні та рудеральні фітоценози з домінуванням *Urtica dioica* L., *Lactuca serriola* L., *Onopordum acanthium* L., *Carduus acanthoides* L. тощо. Паритетна фітокомпонента степових угруповань налічує два види з ЧКУ (*Crocus reticulatus* Steven ex Adam, *Stipa capillata* L.) і чотири регіонально рідкісні (*Muscari neglectum* Guss. ex Ten., *Dianthus eugeniae* Kleorow, *Asyneuma canescens* (Waldst. & Kit.) Griseb. & Schenk, *Cota tinctoria* (L.) J. Gay (= *Anthemis subtinctoria* Dobroc.). Особливо слід відзначити *Dianthus eugeniae* – цей ендемічний для Східної Європи вид на території Полтавської міської громади зафіксований поки що тільки у балці між селами Жуки і Зорівка, яка пропонується нами до охорони у складі ландшафтного заказника «Жуківський».

Таким чином, на території пропонуваного ландшафтного заказника місцевого значення «Жуківський» трапляється три види з ЧКУ, шість регіонально рідкісних видів та дві асоціації з ЗКУ.

Проектований ландшафтний заказник місцевого значення «Бугаївський». Розташований у північно-західній частині Полтавської міської громади між населеними пунктами

Рис. 2. Межі пропонованого ландшафтнього заказника «Бугаївський» на супутниковій карті Google

Уманцівка та Бугаївка. До його складу пропонується уключити комплекс степових схилів балок, ставки та фрагменти байрачних листяних лісів, розташовані на вододільному плато між долинами річок Ворскла та Псел (рис. 2). Загальна площа – 341 га.

Найбільші площі на території заказника займають різнотравно-лучні степи, представлені угрупованнями формацій *Festuceta valesiaca*, *Festuceta rupicola*, *Poeta angustifoliae*, *Koelerietia macranthae*, *Thinopyreta intermediae*, *Cariceta praecocis*. На окремих ділянках зі схилами південно-східних, південних і західних експозицій трапляються волосистоковилкові угруповання (*Stipeta capillatae*), уключені до ЗКУ. Вони представлені фітоценозами трьох асоціацій – *Stipetum capillatae purum* (є найпоширенішими), *Stipetum (capillatae) festucosum (valesiacaе)* і *S. koelerosum (macranthae)*. Загалом у степах пропонованого для охорони об'єкта виявлено три види з ЧКУ (*Crocus reticulatus*, *Stipa capillata*, *Adonis vernalis* L.) і дев'ять регіонально рідкісних (*Iris aphylla* L. (= *I. hungarica* Waldst. & Kit.), *Hyacinthella leucophaea* (K. Koch) Schur, *Muscari neglectum*, *Melica transsylvanica* Schur, *Lathyrus pannonicus* (Jacq.) Garcke, *Oxytropis pi-*

losa (L.) DC., *Prunus fruticosa* Pall. (= *Cerasus fruticosa* Pall.), *Cota tinctoria*, *Valeriana officinalis* L.), більшість з яких є досить поширеними і представлена повночленними популяціями з наявністю у них особин різних вікових станів. У верхніх частинах схилів на межі з сільгоспугіддями та обабіч ґрунтових доріг зафіксовано численні групи *Aegilops cylindrica* Host – виду, який також є регіонально рідкісним на території Полтавської області, але в останні роки згідно з нашими даними відзначається значною експансією і ширшим розповсюдженням у Лісостепу (має характер інвазій в окремих регіонах), а тому заслуговує на перегляд його статусу і на виключення з переліку регіонально рідкісних рослин області у майбутньому (Давидов, 2018).

Крім степової рослинності, досить цікавими на пропонованій для заповідання території є фрагменти байрачних дібров, розташовані на схилах північно-східної і південно-західної експозицій і безпосередньо межують зі степовими фітоценозами. Вони представлені угрупованнями серцелистолипово-звичайнодубових лісів (*Tilieta (cordatae)*–*Querceta (roboris)*) з домінуванням у трав'яному ярусі *Rabeiera holostea* і *Aegopodium podagraria*. Характерними представниками їхнього травостою є *Poa nemoralis* L., *Elymus caninus* (L.) L., *Carex spicata* Huds., *Astragalus glycyphyllos* L., *Campanula rapunculoides* L. Тут зафіксовані популяції регіонально рідкісних на Полтавщині видів – *Aconitum lasiostomum* Rchb. ex Besser, *Scilla siberica*, *Convallaria majalis* L., *Veratrum nigrum* L., *Campanula persicifolia* L., а також незначний за чисельністю локалітет *Brachypodium pinnatum* (L.) P. Beauv. – виду, який пропонується нами для регіональної охорони у Полтавській області (Давидов, & Гомля, 2019).

Також у межі пропонованої для охорони території уключений каскад ставків, який відіграє важливу роль як місце розмноження водоплавних та коловодних птахів і є місцем зупинки для них під час сезонних міграцій. Прибережно-водна рослинність цих ставків представлена типовими для лісостепової зони України угрупованнями з домінуванням *Carex riparia* Curtis, *Phragmites australis* (Cav.) Trin. ex Steud., *Butomus umbellatus* L., *Bolboschoenus maritimus* (L.) Palla тощо. Незначні площі на схилах балок та у їх підніжжях займає чагарникова рослинність (формації *Acereta tatarici*, *Pruneta spinosae*, окремі групи кущів *Crataegus rhipidophylla*, *C. monogyna* Jacq., *Rosa corymbifera* Borkh., *R. rubiginosa* L., *R. sherardii* Davies, *Rhamnus cathartica* L. тощо), а також остепнені луки (*Brometa inermis*, *Calamagrostideta epigejoris*, *Elymeta repentis*) та рудеральні фітоценози.

Отже, на території проектного ландшафтного заказника місцевого значення «Бугаївський» нами зафіксовано три види з ЧКУ, 15 регіонально рідкісних видів і три асоціації з ЗКУ.

Проектований ботанічний заказник місцевого значення «Косточки». Розташований у західній частині Полтавської міської громади між населеними пунктами Циганське і Косточки. Площа – 63,5 га. Територія заказника уключає комплекс степових схилів правого берега долини р. Полузір'я та прилеглих схилів балок східної, південно-східної та західної експозиції (рис. 3).

Рослинний покрив цієї території представлений степовою, лучною і чагарниковою рослинністю. Найбільші площі (близько 90%) займають степи, представлені фітоценозами різнотравно-лучних формацій *Festuceta valesiaca*, *Poeta angustifoliae*, *Thinopyreta intermediae*, *Koelerieta macranthae*, а також різнотравно-ковилові степи формації *Stipeta capillatae* національного рівня охорони. У складі останньої зафіксовані угруповання трьох асоціацій *Stipetum capillatae purum*, *Stipetum (capillatae) festucosum (valesiaca)*, *S. koelerosum (macranthae)*, з яких перші дві є найпоширенішими і трапляються досить часто. Специфікою території проектного заказника є наявність невеликих за площею ділянок солонцюватих степів зі співдомінуванням *Limonium alutaceum* (Steven) O. Kuntze і *Festuca valesiaca* Gaudin, участь у формуванні травостою яких беруть малопоширені у лісостеповій зоні Лівобережної України види – *Artemisia santonicum* L., *Polygonum patulum* M. Bieb., *Bassia prostrata* (L.) Beck, *Tripolium rannonicum* (Jacq.) Dobroc., *Dianthus pseudoversicolor* Klokov тощо. У нижніх частинах схилів поширені угруповання сухих та остепнених лук, які належать до формацій *Calamagros-*

Рис. 3. Межі пропонуваного ботанічного заказника «Косточки» на супутниковій карті Google

tideta epigejoris, *Brometa inermis*, *Cariceta praecocis*, *Phleeta pratensis*. Незначні площі на схилах займають чагарникові угруповання формації *Pruneta spinosae*, а також групи кущів *Crataegus monogyna* Jacq. і різних видів роду *Rosa*. У південній частині пропонуваного об'єкту на схилі південно-західної експозиції знайдена невелика група особин регіонально рідкісного виду *Rosa chrshanovskii* Dubovik. У днищі балки у західній частині пропонуваного заказника протікає струмок, уздовж якого трапляються угруповання формацій *Cariceta ripariae*, *Bolboschoeneta maritimae* і *Phragmiteta australis*, а також фрагмент вільхового лісу формації *Alneta glutinosae*. Загалом ця пропонувана для охорони територія, на нашу думку, є однією з

найцінніших у ботанічному плані і найкраще збережених не лише на території Полтавської міської громади, а й у Полтавській області загалом, тут росте п'ять видів з ЧКУ (*Colchicum versicolor* Ker Gawl., *Crocus reticulatus*, *Stipa capillata*, *Adonis vernalis*, *Astragalus dasyanthus* Pall.) і 13 регіонально рідкісних (*Bellevalia speciosa* Woronow, *Hyacinthella leucophaea*, *Muscari neglectum*, *Melica transsylvanica*, *Clematis integrifolia*, *Lathyrus pannonicus*, *Prunus fruticosa*, *Rosa chrshanovskii*, *Asyneuma canescens*, *Aster bessarabicus* Bernh. ex Rchb., *Cota tinctoria*, *Jurinea multiflora* (L.) V. Fedtsch., *Valeriana officinalis*) видів судинних рослин, а також три асоціації з ЗКУ.

Для усіх трьох перспективних природно-заповідних об'єктів ми пропонуємо надати статус заказників місцевого значення, оскільки саме режим часткової охорони здатний забезпечити збереження на них локалітетів рідкісних видів та угруповань, а також моніторинг за їхнім станом. Для запропонованих заказників «Жуківський» і «Бугаївський» ми пропонуємо категорію саме ландшафтного заказника з огляду на наявність на цих територіях різних типів цінних природних комплексів, тоді як для третього об'єкту, який фактично є добре збереженим осередком природної степової рослинності – категорію ботанічного заказника.

Висновки. Створення запропонованих нами трьох нових природно-заповідних територій місцевого значення загальною площею 845,1 га дозволить суттєво підвищити відсоток заповідності на території Полтавської міської громади та забезпечити охороною локалітети шістьох видів загальнодержавного рівня охорони, 22 регіонально рідкісних видів та трьох рідкісних асоціацій степової рослинності. Відповідні наукові обґрунтування доцільності створення цих територій незабаром будуть передані нами до департаменту екології та природних ресурсів Полтавської обласної державної адміністрації та керівних органів Полтавської міської територіальної громади. Доцільним також є продовження цих досліджень у регіоні з залученням ширшого кола фахівців. Перспективним у цьому напрямку є використання відкритих онлайн-ресурсів та баз даних з документування біорізноманіття. Зокрема активна робота проводиться Д.А. Давидовим на міжнародній платформі громадянської науки iNaturalist (<https://inaturalist.org>), де вже створений і активно наповнюється проект «Vascular plants of Poltava Town Territorial Commune», що налічує понад 1500 спостережень судинних рослин Полтавської міської громади.

Список використаної літератури:

- Гомля Л. М., Давидов Д. А. Флора вищих судинних рослин Полтавського району. Полтава : Фірма Техсервіс, 2008. 212 с.
- Давидов Д. А. Нові дані про поширення деяких регіонально рідкісних видів судинних рослин у Полтавській області. *Біологія та екологія*. 2018. Т. 4, № 2. С. 68–75. DOI: 10.5281/zenodo.2367423
- Давидов Д. А., Гомля Л. М. Нові види судинних рослин, запропоновані для регіональної охорони на території Полтавської області. *Біологія та екологія*. 2019. Т. 5, № 1. С. 76–82. DOI: 10.33989/2414-9810.2019.5.1.195120
- Давидов Д. А., Гомля Л. М. Судинні рослини Полтавської міської територіальної громади: анотований перелік. *Біологія та екологія*. 2021. Т. 7, № 1. С. 70–81. DOI: 10.33989/2021.7.1.243453
- Зелена книга України / під заг. ред. Я. П. Дідуха. Київ : Альтерпрес, 2009. 448 с.
- Наукові праці Екологічної дослідницької станції «Глибокі Балики». Біорізноманіття Ржищівської міської об'єднаної територіальної громади / за ред.: А. Куземко, Ю. Куцоконь, О. Василюка. Чернівці : Друк Арт, 2021. 364 с.
- Офіційні переліки регіонально рідкісних рослин адміністративних територій України (довідкове видання) / уклад.: Т. Л. Андрієнко, М. М. Перегрим. Київ : Альтерпрес, 2012. 148 с.
- Червона книга України. Рослинний світ / за ред. Я. П. Дідуха. Київ : Глобалконсалтинг, 2009. 900 с.
- Davydov D. A., Gomlya L. M. Floristic diversity of steppe territories near Poltava town (Ukraine). *Biosystems Diversity*. 2020. Vol. 28, № 1. P. 81–91. DOI: 10.15421/012012

D.A. Davydov¹, L.M. Gomlya²

¹M.G. Kholodny Institute of Botany of NAS of Ukraine

²V.G. Korolenko Poltava National Pedagogical University

BOTANICAL CHARACTERISTIC OF NEW PERSPECTIVE RESERVES WITHIN POLTAVA TOWN TERRITORIAL COMMUNE

*The article includes a brief botanical description of three new proposal objects of Ukrainian nature reserve fund – «Zhukivskiyi» and «Buhayivskiyi» local landscape reserves and «Kostochky» local botanical reserve. These territories are one of the most valuable natural vegetation areas within Poltava town territorial commune and their creation will protect the localities of six plant species from «The Red Data Book of Ukraine» (*Colchicum versicolor* Ker Gawl., *Crocus reticulatus* Steven ex Adam, Tu-*

lipa quercetorum Klokov & Zoz, *Stipa capillata* L., *Adonis vernalis* L., *Astragalus dasyanthus* Pall.), 22 regionally rare vascular plant species within Poltava region (*Veratrum nigrum* L., *Iris aphylla* L., *Bellevalia speciosa* Woronow, *Hyacinthella leucophaea* (K. Koch) Schur, *Muscari neglectum* Guss. ex Ten., *Scilla siberica* Haw., *Convallaria majalis* L., *Aegilops cylindrica* Host, *Aconitum lasiostomum* Rchb. ex Besser, *Clematis integrifolia* L., *Lathyrus pannonicus* (Jacq.) Garcke, *Oxytropis pilosa* (L.) DC., *Prunus avium* (L.) L., *P. fruticosa* Pall., *Rosa chrshanovskii* Dubovik, *Dianthus eugeniae* Kleopow, *Asyneuma canescens* (Waldst. & Kit.) Griseb. & Schenk, *Campanula persicifolia* L., *Aster bessarabicus* Bernh. ex Rchb., *Cota tinctoria* (L.) J. Gay, *Jurinea multiflora* (L.) B. Fedtsch., *Valeriana officinalis* L.) and three rare associations of the steppe vegetation (*Stipetum capillatae purum*, *Stipetum (capillatae) festucosum (valesiacae)*, *S. koeleriosum (macranthae)*) from the one formation included in «The Green Data Book of Ukraine». The location, area, main vegetation types, number of rare plants species and rare associations were indicated for all proposed reserves.

Key words: phytodiversity; conservation; proposed reserves; Poltava district.

References

- Andriienko, T. L., & Perehrym, M. M. (Comps.). (2012). *Ofitsiini pereliky rehionalno ridkisnykh roslyn administratyvnykh terytorii Ukrainy (dovidkove vydannia)* [Official lists of regionally rare plants of administrative territories of Ukraine (reference edition)]. Kyiv: Alterpres [in Ukrainian].
- Davydov, D. A. (2018). Novi dani pro poshyrennia deiaknykh rehionalno ridkisnykh vydiv sudynnykh roslyn u Poltavskii oblasti [New data about distribution of several regionally rare vascular plant species in Poltava region]. *Biology and Ecology*, 4(2), 68–75. doi: 10.5281/zenodo.2367423 [in Ukrainian].
- Davydov, D. A., & Gomlya, L. M. (2020). Floristic diversity of steppe territories near Poltava town (Ukraine). *Biosystems Diversity*, 28(1), 81–91. doi: 10.15421/012012
- Davydov, D. A., & Homlia, L. M. (2019). Novi vydy sudynnykh roslyn, zaproponovani dlia rehionalnoi okhorony na terytorii Poltavskoi oblasti [New species of vascular plants proposed for regional conservation on the territory of Poltava region]. *Biology and Ecology*, 5(1), 76–82. doi: 10.33989/2414-9810.2019.5.1.195120 [in Ukrainian].
- Davydov, D. A., & Homlia, L. M. (2021). Sudynni roslyny Poltavskoi miskoi terytorialnoi hromady: anotovanyi perelik [Vascular plants of Poltava town territorial commune: an annotated list]. *Biology and Ecology*, 7(1), 70–81. doi: 10.33989/2021.7.1.243453 [in Ukrainian].
- Didukh, Ya. P. (Ed.). (2009a). *Chervona knyha Ukrainy. Roslynniyi svit* [Red Data Book of Ukraine. Plants]. Kyiv: Hlobkonsal'tynh [in Ukrainian].
- Didukh, Ya. P. (Ed.). (2009b). *Zelena knyha Ukrainy* [Green Data Book of Ukraine]. Kyiv: Alterpres [in Ukrainian].
- Homlia, L. M., & Davydov, D. A. (2008). *Flora vyshchyykh sudynnykh roslyn Poltavskoho raionu* [Flora of vascular plants of Poltava district]. Poltava: Firma Tekhservis [in Ukrainian].
- Kuzemko, A., Kutsokon, Yu., & Vasyliuka, O. (Eds.). (2021). *Naukovi pratsi Ekolohichnoi doslidnytskoi stantsii «Hlyboki Balyky». Bioriznomanittia Rzhyschivskoi miskoi ob'iednanoi terytorialnoi hromady* [Studies of «Hlyboki Balyky» Ecological research station. Biodiversity of Rzhyschiv city amalgamated territorial community]. Chernivtsi: Druk Art [in Ukrainian].

Отримано 13.10.2021